

GÁBOR NÉMETH

Hatetepe/veveve/ nemét/hö

Povem vam, kaj bo danes zvečer. Začel bom pripoved. S svojimi besedami. (Kakor koli že imenujemo tisto, čemur pravimo vrtnica, diši vedno enako.) Čeprav je zgodba v domišljiji, in kolikor ji vaša ukleta nepozornost pusti, da se razvije. Kar se mene tiče, takoj crkne, takrat namreč, ko bi moral dati ime. Ne dajem imen, ker v nobeno ne verjamem. Potem pa lahko uporabim le malo nosilcev vlog. Fant, dekle, starec in moški. Poleg tega v madžarščini ni spolov, zato je precej težko govoriti točno in enostavno. Možno je še rutinsko, v prvi osebi ednine. Tako pa dejansko zares lahko vem samo zase, drugače bi imel občutek, da samo vsepovprek lažem. Od kod naj vem, kaj misli tisti, namesto kogar bi govoril? Še je "markiza je ob petih odšla od doma". Današnji človek tega ne zdrži do konca. Pjotr Aleksandrovič in treba je polistati nazaj, ali je tisti zdaj Genjka ali pa je Lukanovljev brat, ki doslej še ni bil imenovan? Grozno.

Ce dam ime, je, kot da sem podpisal neko neumno pogodbo, da si ne bom v restavraciji vrtal po nosu. Toda, čisto zares, nimam volje samo takole sedeti. Rajši bom povedal, kaj bi napisal, če bi vedel, kako bi bilo treba.

Vidim torej nekega moškega, po starih metodah bi ga zdaj moral opisati, minus osebnostne pravice, v tem krogu pa je dovolj reči toliko, da je čisto tak kot Kukorelly. Ali naj s starimi metodami pokažem, kakšen je? Tu je, pri meni, "po naključju". Porumeneli papirji, iz osemnosemdesetega.

...

Veš, da ne živiš na lososu.

Da ne bo nesporazuma, kar bom povedal, ne govori o Kukorellyju, ker mi potem na primer sploh ne bi bilo treba tukaj sračkati, svojega junaka bi enostavno klical Kukorelly in z nasmehom bi preletel njegovo življenje.

Ampak ni to, temveč to, kar bo.

Torej obstaja ta moški, osemnosemdesetega sem o njem vedel toliko, da ga je zapustila žena in je zato v najmanjšo sobo privlekel žimnico, da mu ostalega niti videti ne bi bilo treba.

Takoj si lahko stvar zamišljam v tri smeri.

V urbano, v ljudsko in v kozmopolitsko. (To, da prva in tretja nista identični, takoj odpira prijetno ohlapno, domačnostno brezno z vonjem po usnju, kamor zdaj ne bomo vstopili, ker tam stanuje enooki velikan. Brezno esejev, za smrtnike, pojdite v – tu bi zdaj lahko navajali imena.)

Na tej točki sicer pridemo do literature prihodnosti, nato klikneš na hatetepe, veveve, német, hō, intakodalje, in odlinkaš lahko v tri smeri. Poveš lahko, kam naj grem. Videti hočem krasne bele roke. Kdo glasuje za urbano? Da, hvala. Za ljudsko? Da. Kozmopolitsko? Da.

Sicer je čisto vseeno, kaj hočete, zdaj bo, kar hočem jaz, ker do četrтка ni toliko časa, da bi napisal vse troje, in ima me, da bi napisal urbano.

Od Kukorellyja obdržimo K., ta se je že tudi sicer nekajkrat obnesel.

Na K.-ju zmrzne stanovanje, kot mokra obleka, glej še: erno nemecsek.

Hitre transakcije. Najprej proda opremo, na ulici se sreča z nekdanjim sošolcem, ki ima od ognja na polovici obraza odvraten madež, zdrknjen gorbačov iz Topničarske ulice, sicer je starinar ali kako že pravijo temu dandanes. Oldtimemanager?

Naslednji dan se pojavita FAP in kontejner za smeti. V dveh urah mu ga izpraznijo, Béla položi sedemsto tisoč.

K. sedi v praznem stanovanju na zločljivem ribiškem stolu, njegov stari oče ga je imel, oguljene lesene noge, namreč stolove, krasni, do črnega porjaveli usnjeni trikotniki na močnih robovih friza, kjer so jih pritrdili k nogam. Dobro, da ni ostalo časa za izbiranje, pomisli K. in naredi velik požirek iz steklenice tequile. Iz tiste temno rumene, oljnate, ki kot da jo v reklamah prebada neusmiljeno latinsko bleščanje. Nazaj grede jo je kupil, po mahanju, v minimarketu.

Letni čas naj bo tisto divje poletje.

Počasi in fino se utaplja v pijači, in to, da tone, bi ne bilo točno, rajši v nasprotno smer, seveda se tudi s tem ni treba prenačljiti. Odloči se, da tam ne bo več spal. Recimo, da je bilo mogoče slutiti, ker niti postelje ni, mislim, da sem že rekel, da je stanovanje izpraznjeno.

Tule se ustavim. Zares, kako je, ko prodaš vse, kar imaš?

Stoji, čedalje bolj je pijan, tu in tam odhlača do okna in pogleda dol na kontejner. Majhna skupina motovili okoli njega. Hitro zmanjkuje uporabno neuporabno. Gledati, kako nekdo iz smeti vlači tvoje najljubše karsizebodi.

Kakšna sreča, živeti brez knjig!

Premeri samega sebe, umazane platnene hlače, izvorno maslene barve. Na sivo sprana, raztrgana, nekoč črna majica. Bordo kitajski telovadni copati na golo nogo. To, da na golo nogo, je pomnik v besedilu. Nahrbtnik iz prve svetovne vojne, v njem osebni papirji in smučarski pulover.

Telefon zvoni, ne oglasi se.

Vstane, položi sedemsto tisoč na bančni račun.

Tam je neka agencija, v hiši poleg bifeja, pove osem milijonov, in na vprašanje, koliko spusti, odgovori, da nič. Potem povejte devet in naj bo na koncu osem, psihološko. Dobro. Kam naj vas obvestimo? Tu je ključ, jaz vas bom včasih poklical, povedali mi boste, ali lahko dvignem denar. Ženska malce osupne, nasloni se nazaj. Kostim, očala Sophia Loren. Tukaj je treba podpisati. Njeni nohti so v modri svetlobi monitorja vijolični.

Za trenutek se mu v spominu prikaže plaža v predmestju, kot da je hodil tam, bil je čuden, modro prebarvan bazen z vodnimi lilijami. Ampak lahko si plaval v njem. V športni trgovini kupi črne kopalke. Na železniški postaji odda nahrbtnik v garderobo.

Na tramvaju se izmuzne, štiriindvajset postaj.

V žični ograji je luknja.

Čuden kraj, kot da bi bilo vse veliko prej, modro-rdeče prebarvane ograje, stara drevesa, pločevinasta miza pred gostilno, stari binglji kegljajo. Prosi za noter, da bi pobral vrče. Kaže z rokami, mislijo, da je gluhonem. Nekdo mu ponudi cigarete. Sprejme, dolgo kašlja, oni se mu smejejo. Kuckuc, pravi neki velikan s papirnatimi ušesi.

Ob sedmih dobi par debrecenk, točaj ga z rokami sprašuje, ali ima kje spati. Odkima.

Po zapiranju odprejo neko skladišče.

Stari pogradi, kosi čolnaste gugalnice, v kotu rešilni pas iz plute. Nekaj odej iz neke vojašnice. Dobi kos mila in ključ od prhe za osebje.

Z milom opere spodnje hlače in majico.

Po ploščicah steče rja, obarva tudi kad pod prho. K. nagne glavo nazaj, pusti, da mu vroča voda teče v usta.

Ponoči ne more zaspati.

Opoteka se v temi, do bazena, odplava nekaj krogov, čudno grozljivo je, ko se njegova nadlaht dotika listov. Luna je ostro rezilo. Obriše se v nekakšno črno zastavo. Proti jutru zaspi. Čez nekaj minut ga zbudijo. Pridi, Kuckuc, lahko pometaš.

In spet bi lahko bilo da-ne.

Po različici pripovedi ostane tu za vedno, spravijo ga skupaj z oligofreno žensko popolnega telesa. Nore noči na neobstoječem planetu. Nekega večera pijan gost nadleguje dekle, K. se vplete, zabodejo ga in umre v rešilcu na poti do urgence. Čuden, raskav delirij, na poti tja čez. Za to sem našel štiri stavke pri Erdélyu: "Samega sebe vržem na ulico. Kot lepo pomarančo vržejo skozi okno. Pomarančo s črno lupino." In potem: "No, jaz zdaj grem, saj sploh ni tako hladno." Pripoved bi imela barve. Ko se namestita v skladišču, tankočutna notranja oprema ženske, iznajdljiv readymade v dvajsetinnekem okrožju, K. začne kaditi. Postane tako rekoč strasten kadilec. Rumene konice prstov. Kadi Kossutha, čike razpira in jih prazni v konzervo za sardine. V bližnji trafiki kupi pipo. Neko noč se prebudi,

žimnica poleg njega je prazna, dekle pa sedi zunaj na robu bazena in kadi nekakšen plevel v kodraste oblake. Pipa ritmično zažari, ženska guga svoje telo in si poje neko melodijo, ravno toliko, da sploh je. Takšne so.

Toda zdaj tega vseeno ne bi rad.

Teden dni je tam, nobenih žensk, izmuzne se telefonirat, komaj smo vas že čakali, pravi Sophia Loren, stanovanje bo šlo za osem in pol, če pridete danes do štirih. O ja, da pride. V parku bi kupil majhno stanovanje, na strehi, s teraso, veste, tam so taka, trideset kvadratnih metrov znotraj, štirideset zunaj, šest sedem milijonov. Ravno imamo eno, če hočete, si ga lahko ogledate. Na Donavo gleda, samo da je precej propadlo. Lorenka pogleda K.-ja v oči. Ženica hoče sedem, toda ob pogledu na denar bo po mojem prodala tudi za šest milijonov. Vseliti se hoče v dom in je že zelo nestrpna. Taka je, kot ... Pogoltne stavek.

Z dvigalom se peljeta gor.

Ženica odpre vrata, za njo smrad neke prismojene prikuhe.

Pred dvajsetimi leti so nazadnje barvali.

Stojijo na terasi, rečni bus Hapci pluje na Otok, vsi trije ga gledajo.

Dobro vam bo tukaj, mladi mož, pravi nepričakovano ženica.

Pijejo orehovec, K. odšteje šest milijonov.

V ponedeljek selitev.

K. pogleda skozi okno na trg. Razrezali so ga na ameriške kletke, toda drevesa so zrasla in v bazenu je izjemoma voda. Vidi se bronast kip nekega filozofa. Nekoč je živel tukaj, v tej četrti, pogosto so ga videvali, kako se sprehaja po nabrežju. Poleg sprehajališča velikanski pravokotnik trate, psi so s svojo scalnico vžgali vanj velikanske madeže. K. si prizadeva ne misliti na svoje otroštvo. Stoji s hrbtom proti mizi, kljub temu se mu ravno tu posveti, da je ženica svojčas poučevala solfeggio v glasbeni šoli in je svoje učence, ki jih je sovražila, klicala moj cvet. K. ni sodil mednje, lepo se je potuhnil v zadnji klopi in kakor uročen je gledal krhki hrbet roke, kako potuje ubogljivo gor in dol po Kodályevi metodi. Zelene, oguljene lesene klopi, usedel si se vanje kot v sanjski vlak v lunaparku. Znova jih je videl v etnografskem muzeju, nekje v osemdesetih letih, eno od dvoran so uredili kot šolo na pristavi.

V dvigalu navzdol grede da Lorenki sto tisoč.

Sprejme jih tako enostavno, kot da bi bila dogovorjena.

Čutim, da bi zdaj sem, na primer, lahko spravil vikend v ženski hiši v Szentendreju, z umazanimi in krasnimi detajli. Tako ali tako nima kje spati, seli pa se lahko šele v ponedeljek. Za K.-ja je dokaj praktično, pa tudi zame, ki bi moral rešiti teh nekaj dni do takrat. Kitajska večerja, sprehod, pogovor ob steklenici vina. K.-jeve laži. Dolga molčanja. V nedeljo izlet na otok Luppá. Boj z vrtincem v zavoju. Čoln dvojec, z imenom Margit, iz tridesetih let. Toda na nič slabega ne bi bilo treba misliti. Topol.

Shranil sem, že je skoraj deset tisoč znakov brez porumenelih papirjev.

V kakšno jamo smo prišli. Z velikim trudom in težko so jo izkopali, z njenih sten visijo kosi korenin, ki se zaradi nečesa zdijo suhe, a so dejansko do jedra

mokre, ostri preseki, koder jih je lopata odrezala. Medtem ko to pišem, moj pes laja, kot da hoče nekaj raztrgati. Zgoraj na skalah hladna svetloba. Spodaj na ulici zmedeni dialogi nevidnih moških. Zemljo bi prekril z mračnimi pločevinastimi ploščami, okoli in spodaj in na dno jame bi posipal seneni drobir, iz osemnajstega stoletja. Krasno brezupje. Moral bi odkriti, zakaj se ravno v tem tipu črk počutim doma. Je to atavizem? Kot da bi bil tole samo pisalni stroj? Vidim obraz lepe ženske, z britvijo so vrezali vanj komajda vidno črto, rana se še ni razprla, toda tu in tam so se že pojavili biseri, kot ko sestra vbode otroka v prst, da bi potem dala krvničke pod mikroskop. Je tole zdaj pesništvo? Ne, ker si ne želi biti razvajeno. Z nekom sva se zadnjič pogovarjala, in ni nebitveno, da je bil prozaist: če bi obstajalo Naselje prozaistov, bi za preprečevanje nesreč morali položiti tako imenovane ležeče pesnike, torej, če bi recimo otrok nekega drugega prozaista nepazljivo zdirjal za pikčasto žogo, bi mene, ki bi se ravnokar vračal domov s svojim oguljenim oranžnim žigulijem, tisti uspešno usposobljeni ležeči pesnik še pravi čas upočasnili. Prej sem opazoval svojega psa, previdno je grebel po goli zemlji, potem se je vrgel vznak in se kljunčkal s soncem. Pravzaprav bi lahko formuliral tudi natančneje. Bolj ordinarno. Moj pes je dejansko fukal s soncem, toda kot da ne bi bil pasji samec, ampak človeška samica. Separat. Skuhal sem mu krompir, ker doma ni pasje hrane. Krompirje sem temeljito zribal. Odlična beseda. Krompirje, še enkrat bom rekel, sem opral z gobo, nato sem jih razrezal in mednje narezal kose gosjih ocvirkov. Nekaj vode, da pokrije vso kramo, samo toliko. Nato gor na ogenj. To je dal golokožec jesti kosmatemu umrljivemu stroju. Ampak nikakor se nočem oglašati z dramatskim glasom. Samo ne vzbujati pomilovanja. V isto smer drvimo, samo toliko sem želel pripomniti, brez minimuma samopomilovanja.

Zdaj grem nazaj k njemu. Moški. Možak. Mož. Pravijo, da naj bi bil tu pravzaprav zgodovinsko nekakšen jot? Nekoč globok glas? Nam je kaj zazvonilo? Velikan madžarskega jezikoslovja, predstavljam si ga v žalostni mišje sivi obleki, naj bi pol leta govoril o žametni besedi. Akuratno, z artikulacijo buzeranta poskušajmo izgovoriti cmok. Pazimo na kratek o. Zoltán Gombocz, cmok, orjak madžarskega jezikoslovja. To, orjak, je Bencédi izgovoril, kot da želi pojesti balon. Ali je bil "profesor Pajzs" žametast? Vrag si ga vedi. Jazakaslavja. Ko obračam glavo, mi v vratu škrt. Poapnujem se. Apnim? Na stranišču sem prebral članek o moškem klimaksu, da me takrat ne bodo zanimale lepe ženske, ampak rak. Ne grozi, jebiga, ker ti pregriznem vrat. Pa da ne bo dovolj fruktoze v spermi. To piše revija Ženski list. Fruktoza je sadni sladkor, ali ne?

Malce sem zašel.

Torej. Odločil sem se, K. ne bo odšel z žensko v Szentendre, ker je njeno zapestje predebelo, in čeprav je v hlačah, je mogoče z zapestja na smrt natančno sklepati o gležnju. Brezgležnje. Kaj naj se torej zgodi?

Ostalo je dva milijona in pol, njihovo usodo moram pomirljivo urediti, sicer pozornosti ne bom mogel usmeriti sem. V Sübi, to je nakupovalno središče v Budimpešti, je pred meseci delovala izpostava Poštne banke, tudi ob sobotah

popoldne. Recimo, da se vse to godi lani, torej taksi, fino, takole, denar pa not v Sübo. Taksist vso pot do Szentendreja preklinja Žide. Raje vam dam tisočaka, samo nehajte. Užali se, a ga vzame. Čifut. Si misli taksist. Tudi ta je ušivi čifut, ti imajo toliko denarja. Je karirast? Spomnimo se, kako je takole vprašati: Je karirast? Ne bodite jezni zaradi iskrenosti, ampak tako po telefonu bi vas vprašal, ali se že oglašate. Noro!

K.-ju je za konec tedna vendarle ostalo štirideset tisoč.

Na plažo se ni hotel vrniti.

Potem smer Blatno jezero.

Zgodi se Tvoja volja.

Literatura postaja sicer čedalje bolj nepomembna in zanimiva stvar, kot če bi se neprenehoma ožala tista že tako strahovito ozka steza, po kateri je sploh komaj še mogoče iti.

Avtorjevo ime pa je vsaka beseda, ki jo je kadar koli napisal.

Malo se odpočijem.

V reviji Ženski list piše tudi to, da bo, glede na to, da ne bom mogel sprejeti izzive tako kot moji mladi kolegi, v meni pognala zavist.

In iz tega položaja je izhod zelo težak.

Prevedla Gabriella Gaál

GÁBOR NÉMETH

Rojen leta 1956 v Budimpešti. Končal pedagoško fakulteto, potem šolo za novinarje. Od leta 1980 urednik in sodelavec različnih literarnih revij, na primer revije Magyar Napló (Madžarski dnevnik) v prvi polovici devetdesetih let. Od leta 1994 zaposlen v literarnem uredništvu radia, trenutno je tudi vodja kulturne rubrike političnega in kulturnega tednika Magyar Narancs (Madžarska pomaranča). Piše prozo, drame, eseje in filmske scenarije. Številni njegovi prispevki so izšli v reviji Magyar Lettre Internationale, v revijah in antologijah doma in po svetu.